

Касьяненко Д.І.,
студентка 6 курсу, 3 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ МАЙБУТНЬОГО: ВІРТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ЛЮДСТВУ

Ключові слова: детермінанти, злочинність майбутнього, кіберзлочинність, віртуальні виклики.

Анотація. У тезах розглянуто основні причини та умови (детермінанти) злочинності майбутнього. Охарактеризовано правові, соціальні, економічні, політичні, психологічні, технологічні чинники кіберзлочинності.

Аннотация. В тезисах рассмотрены основные причины и условия (детерминанты) преступности будущего. Охарактеризованы правовые, социальные, экономические, политические, психологические, технологические факторы киберпреступности.

Ключевые слова: детерминанты, преступность будущего, киберпреступность, виртуальные вызовы.

Summary. The theses consider the main causes and conditions (determinants) of crime of the future. Legal, social, economic, political, psychological, technological factors of cybercrime are described.

Keywords: determinants, criminality of the future, cybercrime, virtual challenges.

На сьогодні залишається актуальною проблема, яка пов'язана зі злочинністю в майбутньому. Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає нових підходів до визначення причин та умов злочинності. Вже на сучасному етапі та в майбутньому необхідно змінювати підхід до розгляду детермінантів злочинності, впроваджувати ідеї та погляди, які будуть відповідати новим викликам людству. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно

пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [6].

У майбутньому перелік детермінантів злочинності буде розширюватися за рахунок вивчення міжнародних кримінальних корпорацій та їх злочинної діяльності, а також дослідження нових форм злочинної поведінки у сфері інтелектуальної власності та цифрових технологій. З огляду на це необхідно здійснювати постійний моніторинг соціального середовища і кіберпростору задля виявлення явищ та процесів, що несуть об'єктивну загрозу і з якими вже зіштовхується людство [1, с. 173].

Кіберзлочинність – це злочинність у так званому «віртуальному просторі». Кіберзлочинність уже стала великою проблемою для всього світу і невпинно зростає. Правоохоронні органи намагаються поспіти за нею: законодавці ухвалюють нові закони, формуються спеціальні підрозділи по боротьбі з кіберзлочинністю. Кіберзлочин, як і будь-який інший злочин, є не лише правова, а й соціальна проблема [3, с. 13]. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [8].

Реалії сьогодення все частіше підштовхують людство до процесів глобалізації. Інноваційний розвиток поєднаний з побічним негативним явищем злочинного спрямування – злочинами, які пов'язані з використанням електронно-обчислювальної техніки, систем та комп'ютерних мереж приєднаних до глобальної мережі або використання електронно-обчислюваних машин при вчиненні злочину [5, с. 81].

Якщо аналізувати правові детермінанти кіберзлочинності, то українське законодавство в кіберсфері не повністю відповідає світовим нормативам, а тим більше сучасним умовам. У 2001 р. Комітетом Міністрів Ради Європи затверджена Конвенція про кіберзлочинність (Україна ратифікувала у 2005 році). Аналізуючи структуру кіберзлочинності в розрізі множинності не можна оминати не вирішене нормативно на національному рівні питання корпоративної відповідальності (або відповідальності юридичної особи). Безумовно необхідним і своєчасним є підписаний Президентом України Указ, яким приведено в дію рішення РНБО України від 27.01.2016 «Про Стратегію кібербезпеки України».

Стратегією визначено коло суб'єктів, що займаються забезпеченням кібербезпеки. Система передбачає наявність чіткої ієрархії і підпорядкованості, а перелічені в даній Стратегії суб'єкти хоча і відносяться до однієї гілки влади, але все ж таки залишаються окремими відомчими одиницями [5, с. 82-83].

Соціальні детермінанти виступають своєрідними передумовами функціонування та розвитку кіберзлочинності. В першу чергу, це зміни в соціальному житті, породжені сучасним науково-технічним прогресом, пов'язані з інформатизацією суспільств (упровадження мережі третього та четвертого покоління (3G та 4G) операторами мобільного зв'язку), та зумовленого цим створенням і розвитком нових суспільних відносин у сфері комп'ютерної інформації. У зв'язку з цим, багато сфер суспільної активності переходить у віртуальний простір, що не залишилось без уваги кримінального середовища та створило нові можливості для вчинення різноманітних злочинів за допомогою електронно-обчислюваної техніки. Кіберзлочинність виступає побічним продуктом так званої «технореволюції» [2, с. 260].

На окрему увагу заслуговують політичні та економічні детермінанти. В інтернет-просторі точиться боротьба за свідомість та настрої громадян, практикується різного роду шпигунство, точиться так звана «кібервійна». Країни під пануванням ООН мають намір підписати документ із умовною назвою «Пакт про електронний напад» через занепокоєння і побоювання урядів держав в цій сфері. Потужна атака в кіберпросторі здатна паралізувати і заблокувати найбільш важливі сегменти телекомунікаційної мережі в країні, дестабілізувати банківську систему та економіку держави загалом [4, с. 179].

Існують й інші детермінанти, наприклад, психологічні, технологічні, ті, що пов'язані з віктимною поведінкою потерпілих. Більшість населення ігнорує правила поведінки з комп'ютерною технікою (відсутність антивірусних програм, неліцензійне програмне забезпечення тощо), що надає більше можливостей високопрофесійним хакерам легко отримати доступ до слабо захищених мереж ЕОМ.

Таким чином, в результаті розвитку інформаційних технологій постійно з'являються нові можливості, які зараз і в майбутньому будуть широко використовуватись представниками кримінального світу. Кіберзлочинність здійснює вагомий тиск на суспільні, пра-

вові, економічні, політичні відносини. Задля запобігання злочинності в майбутньому необхідно своєчасно реагувати на віртуальні виклики людству, виявляти причини та умови, які її детермінують.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкин Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології / Б.М. Головкин // Проблеми законності. – 2020. – Вип. № 149. – С. 168-184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>
2. Головкин Б.М. Кримінологія: підручник/ Б.М. Головкин, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін. – Х.: «Право», 2020. – 384 с.
3. Орлов О.В. Попередження кіберзлочинності – складова частина державної політики в Україні / О.В. Орлов, Ю.М. Онищенко // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. № 1(44). – С. 9-15.
4. Пивоваров В.В. Кіберзлочинність: кримінологічний погляд на генезис явища та шляхи запобігання / В. В. Пивоваров, С. Ю. Лисенко // Право і суспільство. – 2016. – № 3(2). – С. 177-182.
5. Таволжанський О.В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності в сучасних умовах / О.В. Таволжанський // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – Вип. № 31. – С. 80-86.
6. Tavolzhanskyi, O.V. (2017). Osnovu derzhavnoi kiberpolituku Ukrainu: formuvannya ta realizatsiya. Naykovo-informatsynui visnuk Ivano-Frankivskogo yuniversitetu prava imeni Korolya Danula Galutskogo: Seriya Pravo, 4. (16), 158–164 [In Ukrainian].
7. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.
8. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О.В. Таволжанський